

Monikulttuurinen alkuseurakunta

Vapaakirkon lähetyssihteeri Risto Vappula puhui Vapaakirkon lähetyksen aluekoulutuspäivässä maaliskuussa 2009 monikulttuurisesta alkuseurakunnasta. Seuraavassa on lyhennelmä hänen puheestaan.

Lähtökohtana ja johtajatuksena aiheessa voisi pitää käsitystä siitä, että koko Uusi testamentti kertoo ja peilaa evankeliumin leviämistä monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Muutaman alkuseurakunnan elämästä otetun esimerkin avulla käymme aihetta läpi verraten sitä samalla omaan aikaamme ja yhteiskuntaamme.

Evankeliumin leviämisen aikana Rooman kulttuuri oli valtakulttuuri. Useimmiten Roomalaiset kuitenkin olivat valloittajakansa ja näillä alueilla vallitsi edelleen valtakulttuurina paikallinen sivilisaatio. Näin oli esimerkiksi Jerusalemissa. Koska monta kulttuuria kohtasi toisensa, ei kulttuurien välisiltä ristiriidoilta voitu välttyä. Evankeliumi, ilosanoma Jeesuksesta maailman pelastajana, haastoi aikansa uskomukset ja ihmisten arvot. Kulttuurien välinen ristiriita vallitsevan yhteiskunnan ja kristinuskon perussanomien kanssa nosti luonnollisesti esiin konflikteja niin seurakunnan sisällä kuin sen ulkopuolella.

Millainen oli alkuseurakunta? Varmasti se oli kulttuurisesti hyvin haasteellinen. Suurimmat ongelmat, joiden kanssa alkuseurakunta kamppaili, olivat ihmisten aikaisemmat syntitötumukset, jotka nousivat esiin seurakuntaelämän keskellä. Lähes jokainen Paavalin kirje nostaa esiin jonkin kulttuuriin liittyvän asian, joka on ristiriidassa Jumalan tahdon ja suunnitelman kanssa.

1. Vähemmistön asialla

Alkuseurakunnan ensimmäinen konflikti muodostui kahden eri kieliryhmän välisistä ongelmista, ks. Apt. 6:1-7.

Vaikuttaa siltä, että ristiriita kahden eri ryhmän välillä nousi niin merkittäväksi, että se häiritsti alkuseurakunnan kokoontumisia ja yhteisiä jumalanpalvelontahetkiä. Tähän asiaan opetuslapset reagoivat.

Molemmat etniset ryhmät olivat taustaltaan juutalaisia. Hebreankieliset eli arameaa puhuvat juutalaiset asuivat Juudeassa, kun taas kreikkaa puhuvat juutalaiset olivat kotoisin kreikankielisiltä alueilta.

Ongelmana oli, että hebreankielisillä leskillä oli parempi turvaverkosto ympärillään, koska he olivat alkuperäisiä asukkaita ja heillä oli luonnollisesti enemmän ihmis- ja sukulaissuhteita. Kreikkaa puhuvat olivat alueelle muuttaneita, eikä heidän leskillään ollut samanlaista turvaverkosta. Kreikkaa puhuvat siis kokivat, että heidän leskensä olivat eriarvoisessa asemassa niin yhteiskunnassa kuin seurakunnassakin, jolloin he kokivat eriarvoisuutta ja syrjintää.

Miten on meidän keskellämme? Suomeen muuttavilla maahanmuuttajilla ei tietenkään ole samanlaista ystävä- ja sukulaisverkosta kuin meillä. Autammeko niitä, jot-

ka ovat tulleet tänne ja joilla ei ole turvaverkkoja ympärillään? Yhteiskuntamme pyrkii tarjoamaan heille turvalliset elinolosuhteet, mutta riittääkö se heille? Suomessa puhutaan kotouttamisesta – voisiko seurakunta, eli me, olla auttamassa tässä?

Ystävinämme on maahanmuuttajaperhe, joka on muuttanut Suomeen viime kesänä. Nyt he hakevat turvapaikkaa täältä etnisten ja uskonnollisten vainojen takia. He ovat myös etsimässä pienempää asuntoa ja olen yrittänyt auttaa heitä. Täytyy myöntää, ettei se ole ollut helppoa. Pintaan on noussut ristiriitaisia tunteita, jotka johtuvat nimenomaan erilaisista kulttuurillisista lähtökohdista. Heille on kulttuurillisesti ominaista, että he auttavat, vaikka eivät osaisikaan auttaa, mikä joskus voi olla jopa rai-vostuttava piirre, koska heidän avustaan voi olla enemmän haittaa kuin hyötyä. Me suomalaiset taas emme auta, vaikka osaisimmekin. Meidäthän on kasvatettu ”Siperia opettaa” asenteella, jonka tunnistan myös itsessäni. Samalla kuitenkin mietin, että ”Tunteeko kylläinen nälkäisen hätää?” Suomalaisena ajattelen käytetäänkö minua tässä hyväksi vai onko minun velvollisuuteni auttaa heitä veljenä Kristuksessa?

Voimakkaat ja ristiriitaisetkin tunteet nousevat usein esiin kohdatessamme erilaisuutta, erilaisia tapoja ja tottumuksia. Etniset ongelmat nostivat tunteita pintaa alkuseurakunnan aikana niin kuin tänäänkin. Kun seurakuntiamme tulee yhä enemmän erilaisen kulttuuritaustan omaavia ihmisiä, myös uudenlaisia haasteita tulee lisää. Olemmeko valmiita niihin?

Millä tavalla alkuseurakunta ratkaisi ensimmäisen etnisen ongelmansa? He valitsivat seistämän hyvämaineista miestä hoitamaan ruuan jakamisen. Mielenkiintoista on, että nimistä päätellen tehtävään valittiin nimenomaan kreikkaa puhuvia juutalaisia – eli niitä, jotka olivat kokeneet eriarvoisuutta: vähemmistön ääni pääsi kuuluviin ja heidän tehtäväkseen annettiin hoitaa ruuan jakaminen.

Jos ja kun seurakuntiamme tulee erilaisista etnistä taustoista omaavia ihmisiä, olemmeko valmiit antamaan heille vastuuta? Onko heille paikkaa meidän diakoniatyössä, palvelutehtävissä tai jopa vanhemmistoissa?

Monikulttuurinen seurakunnan istutustiimi

Apostolien teoista luemme, kuinka evankeliumi leviää. Merkittävin muutos tapahtuu luvussa 10, kun Pietari saa näyn siitä, kuinka evankeliumi kuuluu myös pakanoille. Tästä alkavat uudet ongelmat, joista kerrotaan luvussa 15.

Ennen sitä muutama ajatus monikulttuurisuudesta Antiokian seurakunnan keskellä. Seurakunta sai alkunsa vainojen kautta (Apt. 11:19-22). Kreikkalaisia tuli uskoon suuri joukko ja heitä opettamaan lähetettiin Barnabas. Seurakunta kasvoi ja siihen muodostui johtotiimi. Mutta millainen oli johtotiimi? Ap.t. luvussa 13:1 kerrotaan seuraavaa: Antiokian seurakunnassa oli profeettoja ja opettajia: Barnabas ja Simeon, josta käytettiin nimeä Niger, kyreneläinen Lukios, Menahem, joka oli neljännesruhtinas Herodeksen kasvinkumppani, sekä Saul.

Barnabas – toiselta nimeltään Joosef – eli kotoisin Kyprokselta ja taustaltaan leeviläinen.

Simeon eli Niger, mikä nimi viittaa hänen tummaihoiseen alkuperään, oli todennäköisesti kotoisin Pohjois-Afrikasta.

Lukios oli kyreniasta eli nykyisen Pohjois-Libyan alueelta. Yleisesti ollaan sitä mieltä, että hän saattoi olla yksi niistä jotka pakenivat Jerusalemin vainoja Kyreniaan.

Menahem oli Palestiinan alueelta.

Saul eli Paavali oli juutalainen Tarsoksesta, joka sijaitsee nykyisen Turkin alueelta.

Koossa oli siis ainutlaatuinen ja hyvin monikulttuurinen tiimi, joka toimi hyvin. Seurakunta kasvoi ja lähetti myös ensimmäiset lähetystyöntekijät, Paavalin ja Barnabaksen matkaan.

Kysymyksessä on oikeastaan ensimmäinen monikulttuurinen seurakunnanistuttamistiimi. Jos nykyisin lähetti lähtee työhön kansainvälisen järjestön kautta, väistämättä myös tiimit ovat kansainvälisiä ja monikulttuurisia. Esimerkiksi WEC Intl:ssä uusien työntekijöiden määrä on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana, mutta kasvu on tapahtunut yksinomaan korealaiden työntekijöiden määrässä. Tällä hetkellä WEC:ssä n. 2000 työntekijää joista n. 20% korealaisia eli joka viides työntekijä on korealainen. Siksi työskentelytaito monikulttuurisissa tiimeissä on ensiarvoisen tärkeää. Se on hyvin haastava, mutta samalla antoisaa. Antiokian seurakunnan kansainvälinen johtotiimi, pystyi hedelmälliseen työhön.

Opilliset ristiriidat

Apostolien teoissa luvussa törmätään myös opillisiin ristiriitoihin, jotka johtuivat pakanaudesta kääntyneiden ja juutalaisten välisistä näkemyseroista (Apt. 15:6).

Silloin eräät uskon tulleet fariseukset puuttuivat asiaan...

Farisealaisilla nousivat entiset ajatusmallit esille, kun puhuttiin kääntyneistä pakanoista. Uskonnollisuus vanhoine tottumuksineen ja kulttuurillisineen toimintamalleineen olivat luonnollinen reaktio. Ehkä jonkinlainen ylemmyden tunne ohjasi heitä "Me olemme kaikkein puhtasoppisimpia".

Törmäämmekö tänään tämänkaltaisiin ajatuksiin? Ilmeneekö tällaista ajattelua ja toimintaa meidän keskuudessamme? Meilläkin voi olla hyvin voimakkaita mielipiteitä ja näkemyksiä, jotka itse asiassa ovat vahvasti sidoksissa omaan kulttuurilliseen taustaamme.

Farisealaisten kysymyksestä nousi kiivas väittely, joka lopulta päättyi yhteiseen päätökseen, joka ilmaistiin kirjeellä Antiokian seurakunnalle. Kyseessä oli ilmeisen tärkeä asia, koska kirjeen mukana lähti kaksi miestä viemään sanoman vielä suullisesti.

Mitä kirjeeseen kirjattiin?

15:28 Pyhä Henki ja me olemme nähneet hyväksi

1. karttakaa epäjumalille uhrattua lihaa ja verta
2. haureutta

Kirjeen vastaanotto oli hyvä kuten jakeessa 31 lukee: ”Kirje luettiin ja sen rohkaisevat sanat ilahduttivat kaikkia.”

Mitä kirje piti sisällään? Kirjeen sisällössä ei keskitytä farisealaisten esittämään asiaan, vaan ohjeet viittaavat enemmänkin pakanuudesta kääntyneiden ongelmiin. Asioihin, joihin heillä oli luonnollinen ja kulttuurillinen taipumus palata, mutta jotka selvästi olivat Jumalan sanan, Vanhan testamentin, valossa syntejä. Kaikki kirjeen ohjeet liittyivät epäjumalien palvontaan: epäjumalille uhrattu liha ja haureus, johon voidaan liittää inesti ja tyypillisesti pakanoiden parissa esiintyvä tempeliprostituutio.

Mielenkiintoista on, että juuri näihin asioihin Paavali palaa myöhemmin kirjeissään eri seurakunnille. Ensimmäisissä seurakunnissa jännite juutalaisten ja pakanoiden välillä oli ilmeinen ja jatkuva, koska Paavali käsittelee kirjeissään samoja asioita uudestaan ja uudestaan. Ristiriidan onnistunut käsittely johti asioiden selkeytymiseen seurakunnan sisällä.

Kirjeessään roomalaisille Paavali muistuttaa, ettei kumpikaan osapuoli ole toistaan parempi, vaan pelastettuja yksin armon kautta. Kirjeessään galatalaisille Paavali palaa Jerusalemin väittelyyn ja muistuttaa heitä ykseydestä Kristuksessa.

Korinttolaisille hän kirjoittaa mm. epäjumalille uhrattuun lihaan ja haureuden harjoittamiseen liittyvistä moraalisisistä kysymyksistä.

Seurakunta ja ympärillä vallitseva kulttuuri

Vielä katsaus Efesoksen seurakuntaan. Apostolien tekojen luvussa 19 nähdään, kuinka evankeliumin voima ja Pyhän Hengen työ mursivat ihmisten uskomukset ja ajatusmallit. Taikausko kärsii tappion ja lopputuloksena on, että uskoon tulleet ihmiset polttivat kaikki epäjumalan palvonnän välineet. Tästä muutoksesta syntyi sekasorron siemen, joka johti mellakkaan. Mellakka päättyi kuitenkin rauhanomaisesti.

Seurakunnan kasvu aiheuttaa aina vastustusta ja ristiriitoja. Vuosi ennen Turkin marttyyrikuolemia (18.2.2007), eräs kristillinen johtaja sanoi, että kun evankeliumi leviää Turkissa, niin myös vastustus kasvaa jopa siihen pisteeseen, että joku tai jotkut voivat kärsiä marttyyrikuoleman. Vuosi tämän jälkeen saksalainen työntekijä yhdessä kahden turkkilaisen kristityn kanssa surmattiin raa’asti.

Vastakkaisuus ja jännite vallitsevien kulttuurien ja evankeliumin välillä on aina olemassa. Tässäkään ajassa me emme voi siltä välttyä. Jos pyrimme elämään seurakuntana suhteessa ympäröivään maailman ilman ristiriitoja, niin silloin toteutuu Jeesuksen vertaus suolasta, joka on käynyt mauttomaksi. Niin kauan, kun seurakunta on tyytyväinen valitsevaan olotilaan, muutos ei ole mahdollinen. Tämä kohdistuu myös meihin, niin kauan kuin minä katson ympäröivää maailman välipitämättömyyden, ylemmyyden tai itsekeskeisten silmälasien läpi, muutos minussa ja ympäröivässä maailmassa on mahdoton. Juuri tähän me tarvitsemme Jumalan Pyhän Hengen murtaavaa ja muuttavaa läsnäoloa.

Yhteenveto

Alkuseurakunnan sisäiset ristiriidat aiheuttivat ongelmia, mutta samalla ne selvensivät opillisia näkemyksiä ja seurakunnan käytäntöjä. Ensimmäisestä ristiriidasta syntyi tähän päivään asti säilynyt diakoneiden toimintamalli.

Syntyi painotus, että pelastus tapahtuu yksin uskon kautta ilman tekoja: se terävöitti oppia ja samalla vahvisti ja yhdisti seurakuntaa.

Monikulttuuriset seurakunnanistutustiimit voivat toimia ja tuottaa hyvää hedelmää. WEC:n tutkimusten mukaan 74 % sen johtajista on sitä mieltä, että kulttuurisista ongelmista huolimatta monikulttuurinen tiimi on huomattavasti toimivampi kuin monokulttuurinen ryhmä. Se on myös todistus paikallisille, että Jeesuksen rakkaus ylittää ennakkoluulomme ja asenteemme.

Usko Jeesukseen on sekä yksilöllistä että yhteisöllistä ja yhteisöllisyydessään sen tulee haastaa valitsevien kulttuurien normit ja arvomaailmat.